Brabantse natuurgrond wacht op ondernemers

Noord-Brabant heeft grond in de aanbieding, die als 'ondernemende natuur' in gebruik mag worden genomen. Te beginnen met 15 hectare, maar op termijn heeft het Groen Ontwikkelingsfonds Brabant een ambitie van 2.000 hectare. Ook voor boeren en tuinders? Graag zelfs.

VAK | door Wouter van Teeffelen

De provincie Noord-Brabant biedt vanuit Groen Ontwikkelingsfonds Brabant (GOB) percelen grond aan voor ontwikkeling van voedselbossen. Eerder dit jaar was er een drukbezochte informatiebijeenkomst, waar de boodschap helder was: het voedselbos is niet alleen maar een hobby voor particulieren, maar ook interessant voor boeren en tuinders op zoek naar een alternatief.

Als pilot worden nu gronden beschikbaar gesteld binnen of grenzend aan het Natuurnetwerk Brabant. Eerder deze winter werd op ruim 20 hectare grond van GOB het Voedselbos Schijndel als grootste voedselbos van Nederland ingeplant. Volgens directeur Mary Fiers heeft het GOB een ambitie van maar liefst 2.000 hectare natuurgrond, die voor 2027 tot 'ondernemende natuur' zou kunnen worden ontwikkeld.

Op deze gronden kunnen ondernemers plannen realiseren mits er ook natuurwaarden worden ontwikkeld. De werkwijze is strikt biologisch en nog iets strenger zelfs: geen gewasbeschermingsmiddelen, geen kunstmest en geen drijfmest.

Belangstellenden kunnen zich melden om voedselbosgrond tegen gunstige voorwaarden te kopen of te pachten. En de provincie draagt na toekenning bij aan de inrichtingskosten. Bij veel belangstelling komt er volgens Fiers later naar verwachting nog meer GOB-grond voor voedselbossen beschikbaar.

Onderzoek HAS

De kritische succesfactor om echte ondernemers naar deze 'ondernemende natuur' te lokken is economisch rendement. Daan Groot van HAS Den Bosch doet onderzoek naar verdienmodellen voor zogeheten natuurinclusieve landbouw. Volgens Groot kunnen zulke nieuwe verdienmodellen een belangrijke rol spelen om de Nederlandse landbouw te versterken en toekomstbestendiger te maken.

Groot stelt dat met het traditionele verdienmodel van de 'operational excellence' de gangbare landbouw het steeds moeilijker krijgt. "Het teveel aan inputs van bijvoorbeeld mest is uit ecologische redenen ongewenst en kan in een land als Nederland op steeds meer maatschappelijke weerstand rekenen. Maar ook economisch loopt het traditionele agrarisch verdienmodel averij op. Het buitenland produceert vaak goedkoper en door globalisering verdampt de Nederlandse kennisvoorsprong."

Rendement op termijn

Een ander verdienmodel voor de Nederlandse landbouw is wat Groot aanduidt als 'product leadership', waarin differentiatie met onderscheidende producten centraal staat. Niet de laagste kostprijs maar het product met de meeste waarde telt dan. "Daarnaast laten nieuwe concepten zoals Herenboeren zien dat er ook nog een derde route is. Dat wordt dan 'customer intimacy' genoemd, waar de klantrelatie het belangrijkste is. Door je afnemers echt te binden aan je bedrijf, kun je dan toch renderen."

HAS Den Bosch maakte in het rapport

FOTO: WOUTER VAN TEEFFELEN

Een van de workshops op de informatiebijeenkomst van de provincie begin dit jaar.

FOTO: VAN ASSENDELFT FOTOGRAFIE

20gfr007z038 38 23-03-20 12:08

FOTO: VAN ASSENDELFT FOTOGRAFIE

Den Food Bosch is een voedselbos in Sint-Michielsgestel. Maurits Tax bereidt zich voor op de lente.

De economische haalbaarheid van voedselbossen berekeningen voor Voedselbos Schijndel, waaruit blijkt dat een voedselbos goed kan renderen en op termijn met een rendement van € 6.300 per hectare zelfs een stuk gunstiger uit de bus kan komen dan de teelt van aardappelen (€ 3.885), vollegrondsaardbeien (€ 2.723) en mais (€ 908).

De aanloopperiode vormt wel een flink obstakel: de terugverdientijd kan tot wel twintig jaar bedragen. Dit komt door de benodigde investeringen voor inplant en veel laagproductieve aanvangsjaren van de meeste gewassen. Belangrijkste parameter die veel effect heeft op het rendement en de terugverdientijd is de te behalen prijs. Bij een prijspeil zoals groothandelsprijzen bedraagt de terugverdientijd twintig jaar. Wanneer een voedselbos prijzen behaalt zoals reguliere akkerbouwgewassen is de rentabiliteit nog steeds positief, maar worden de aanloopkosten nog later terugverdiend. Bij supermarktprijzen, in de korte keten bij directe afzet, is de terugverdientijd slechts zeven jaar.

Praktijktoets

Volgens Groot bieden voedselbossen genoeg aanknopingspunten voor het halen van hogere productprijzen. Het maken van combinaties met aanvullende verdienmodellen (zoals wonen) kan de rentabiliteit sterk verbeteren en de terugverdientijd naar voren halen. Wanneer in de toekomst ook voor andere maatschappelijke diensten (zoals CO_2-opslag of klimaatadaptatie) betaald wordt, heeft dit ook een positief effect op de businesscase en terugverdientijd.

Om de in het onderzoek gehanteerde aannames over prijspeil, oogstverlies, opbrengst en benodigde arbeidstijd aan de praktijk te toetsen gaat HAS Den Bosch het project Voedselbos Schijndel de komende jaren op de voet volgen, zowel op ecologische als economische onderdelen.

‘Al 100 voedselbossen’

Eén van de grootste pleitbezorgers voor meer voedselbossen in Brabant is John Vermeer van Platform Voedselbossen Brabant. Vermeer was tot januari 2018 senior projectleider bij de Brabantse Milieufederatie en sinds vorig jaar samen met zijn vrouw werkzaam als zelfstandige onder de naam Vermeer Duurzame Diensten. Daarnaast is hij voorzitter van Velt Nederland, een organisatie van ecologische tuiniers en runt hij een permacultuurtuin in Helvoirt. Vermeer is met ondersteuning van de Provincie Noord-Brabant actief met excursies en cursussen. Al zo’n 300 mensen hebben een cursus gevolgd. Dit leidt er toe dat in de provincie nog veel meer dan in andere regio’s veel voedselbossen van de grond komen. Vermeer houdt het nu al op meer dan 100 initiatieven en meer dan 120 hectare in zijn provincie. Vermeer ziet dat ook steeds meer Brabantse boeren en tuinders in voedselbossen geïnteresseerd raken.

20gfr007z039 39 23-03-20 12:08